

บทที่ 1

บทนำ

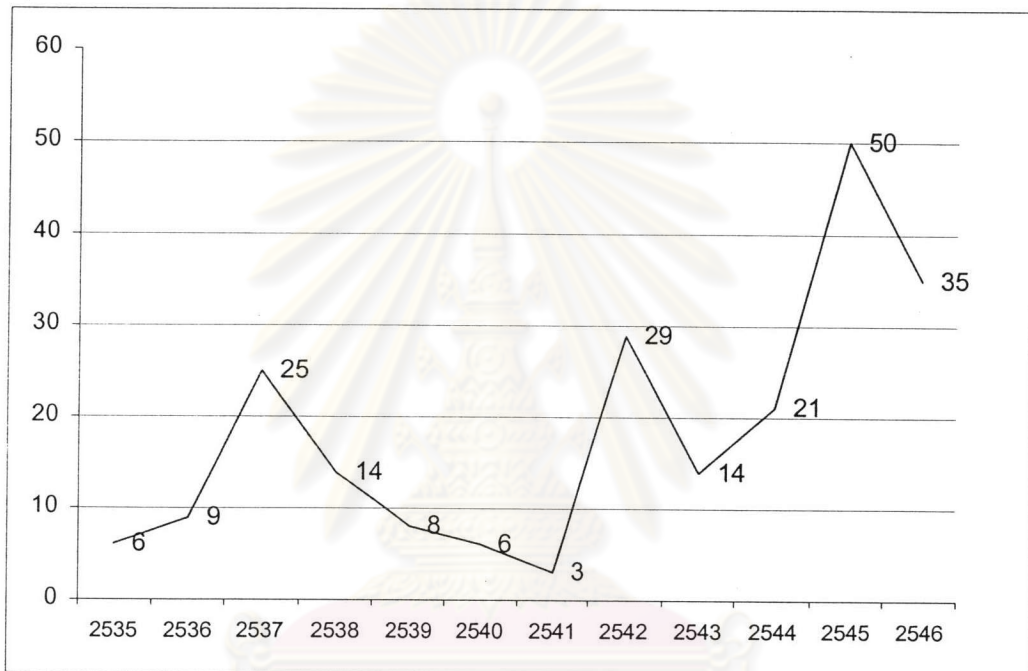
1.1 ความสำคัญของปัญหา

สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันระบบการค้ามีความเสรีมากขึ้น ทำให้การแข่งขันทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นในทุกชั้นตอนทางธุรกิจเริ่มตั้งแต่การหาแหล่งวัตถุดิบในการผลิตสินค้าผ่านกระบวนการผลิตจนกระทั่งนำสินค้านั้นไปถึงมือผู้บริโภค ซึ่งการแข่งขันที่รุนแรงเกิดจากทั้งคู่แข่งเดิมที่พยายามขยายกิจการ และจากคู่แข่งรายใหม่ที่ต้องการเข้ามาลงทุนในธุรกิจที่มองเห็นโอกาสในการสร้างกำไร ด้วยเหตุดังกล่าว บริษัทต่างๆ จึงจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ กลยุทธ์การปรับตัวที่บริษัทเลือกใช้อาจแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของแต่ละองค์กร บางบริษัทอาจเลือกที่จะขยายกิจการออกไปตามแนวคิด ครอบคลุมชั้นตอนต่างๆ ทั้งการหาวัตถุดิบ การผลิตและการจัดจำหน่าย หรือบางบริษัทอาจขยายกิจการออกไปตามแนวนอนในธุรกิจเดิมที่กำลังดำเนินการอยู่ให้มีขนาดใหญ่มากขึ้นเพื่อให้ถึงระดับของการประหยัดจากขนาด หรือบางบริษัทอาจขยายตัวออกไปในธุรกิจประเภทอื่นที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เพื่อลดความผันผวนของการไหลเข้าออกของกระแสเงินสดและรักษาระดับกำไรของบริษัทโดยรวม หรือไมก็เพื่อเพิ่มศักยภาพของผลการดำเนินงานโดยรวมของกิจการในระยะยาว ซึ่งกลยุทธ์ในการขยายกิจการของบริษัทโดยทั่วไป อาจทำได้ทั้งจากภายในบริษัทเองโดยการลงทุนสร้างหน่วยงานใหม่ขึ้นมาเพื่อรองรับธุรกิจที่ขยายตัว หรืออาจขยายกิจการโดยการควบรวมหรือซื้อกิจการของบริษัทอื่นที่กำลังดำเนินธุรกิจที่บริษัทต้องการขยายตัวออกไป

การควบกิจการ (Merger and Acquisition: M&A) ก็เป็นทางเลือกหนึ่งในการดำเนินกลยุทธ์ขยายธุรกิจที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน เพราะสามารถประหยัดเวลาให้กับบริษัทได้มากกว่าการที่จะขยายการลงทุนสร้างธุรกิจขึ้นมาใหม่เอง ซึ่งอาจจะไม่ทันกับสภาพการแข่งขันที่ต้องอาศัยความรวดเร็ว และชิงไหวชิงพริบกันตลอดเวลา และหากจะลงทุนแบบปกติก็อาจจะทำให้บริษัทสูญเสียความได้เปรียบทางธุรกิจได้ ด้วยเหตุนี้การขยายกิจการโดยการควบรวมหรือการซื้อกิจการบริษัทอื่นจึงเป็นทางเลือกที่บริษัทจำนวนมากเลือกใช้ ดังเช่นในปัจจุบัน มีรายงานมูลค่าการควบกิจการทั้งหมดทั่วโลกในไตรมาสที่ 1 ปี 2547 ว่าได้เพิ่มขึ้นสูงสุดในระยะเวลากว่า 3 ปี (โพสทู

เคย์, 2 เมษายน 2547) โดยบริษัทต่างๆ ทั่วโลก ได้ประกาศมูลค่าการควบกิจการ ในช่วงไตรมาส 1 ทั้งสิ้นกว่า 5.29 แสนล้านดอลลาร์ (20.78 ล้านล้านบาท) ซึ่งนับว่าสูงที่สุดนับตั้งแต่ไตรมาสสุดท้ายของปี 2543 ที่มีมูลค่าการควบกิจการทั้งสิ้นอยู่ที่ 5.63 แสนล้านดอลลาร์ (22.12 ล้านล้านบาท) และเมื่อกลับมาพิจารณาถึงการควบกิจการในประเทศไทย เราก็พบว่าในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา ปริมาณการควบกิจการในประเทศไทยก็มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัด ดังแผนภาพที่ 1.1

แผนภาพที่ 1.1 ปริมาณการควบกิจการและซื้อกิจการ ตั้งแต่ปี 2535-2546

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

จากสภาพการแข่งขันที่รุนแรงทางธุรกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน ประเด็นเกี่ยวกับการควบรวมกิจการก็เริ่มมีการกล่าวถึงมากขึ้น ยิ่งด้วยในธุรกิจที่วัฏจักรธุรกิจกำลังก้าวเข้าสู่ช่วงสุดท้าย (Endgame)¹ การมีผู้ประกอบการมากเกินไป และผู้ประกอบการแต่ละรายก็ต้องการให้ธุรกิจของตนเจริญเติบโต ต้องการส่วนแบ่งตลาด ในขณะที่ความต้องการสินค้าของผู้บริโภคเริ่มถึงจุดอิ่มตัว ผู้ประกอบการในบางอุตสาหกรรมจึงเริ่มรู้สึกถึงอันตรายในการดำเนินธุรกิจที่ใกล้เข้ามา ความจำเป็นในการควบกิจการกันเพื่อความอยู่รอดจึงเกิดขึ้น ยิ่งโดยเฉพาะธุรกิจที่มีการแข่งขันรุนแรง

¹ การถ่ายทอดประสบการณ์ของนายบุญคดี ปลั่งศิริ ผ่านการบรรยายในหัวข้อ “การควบกิจการ: ถ่ายทอดมุมมองและประสบการณ์ภาคปฏิบัติ” ในงาน “Towards KNOWLEDGE BASED Society : ประสบการณ์ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้” เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2547 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

กำไรขั้นต้นต่ำ การควบกิจการก็จะถูกนำมาใช้ เพื่อประหยัดต้นทุน และสร้างความแข็งแกร่งให้กับองค์กร

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการควบกิจการจะมีผลให้บริษัทมีความแข็งแกร่งในการดำเนินธุรกิจ มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริหารงานเพิ่มขึ้น แต่เมื่อมีการควบกิจการกัน ปัญหาที่ตามมาคือการเปลี่ยนแปลงใน โครงสร้างตลาด ทั้งนี้เนื่องจากการควบกิจการจะมีผลให้การกระจุกตัวของอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นการควบกิจการของบริษัทที่อยู่ในตลาดผู้ขายน้อยราย ปัญหาการเปลี่ยนแปลงอัตราการกระจุกตัวในอุตสาหกรรมก็จะน่ากังวลมากขึ้น เพราะสภาพตลาดดังกล่าวจะมีผู้ประกอบการน้อยลง ทั้งที่เดิมมีจำนวนน้อยอยู่แล้ว และยิ่งหากเป็นการควบกิจการของผู้ประกอบการรายใหญ่อันดับต้นๆ ในอุตสาหกรรม โครงสร้างตลาดหลังการควบกิจการก็มีโอกาสปรับตัวไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดการผูกขาด และอาจนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันได้ หากผู้ประกอบการรายใหญ่ใช้อำนาจผูกขาดของตนในการกำหนดราคาสูงกว่าราคาที่เกิดจากการแข่งขัน การกระทำดังกล่าวก็จะอาจจะก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้บริโภคได้

ธุรกิจ โรงภาพยนตร์จัดว่าเป็นธุรกิจด้านบริการที่มีมูลค่าขนาดใหญ่ประเภทหนึ่ง โดยปี 2546 มีมูลค่าตลาดประมาณ 3,500 ล้านบาท มีผู้ประกอบการรายใหญ่ที่สำคัญ 3 รายคือ บริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) บริษัท เอสเอฟ ซีนีมาซิตี จำกัด และ บริษัท อีจิวี เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งผู้ประกอบการทั้ง 3 รายมีส่วนแบ่งตลาดรวมกันกว่า 98 %

ตารางที่ 1.1 ส่วนแบ่งตลาดของธุรกิจโรงภาพยนตร์

โรงภาพยนตร์	ส่วนแบ่งตลาด(%)
บริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	43
บริษัท เอสเอฟ ซีนีมาซิตี จำกัด	28
บริษัท อีจิวี เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)	27
อื่นๆ	2

ที่มา : ผู้จัดการรายวัน 11 มิถุนายน 2547 หน้า 2

ปัจจุบันธุรกิจโรงภาพยนตร์จัดว่าเป็นธุรกิจที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงธุรกิจหนึ่ง แตกต่างจากอดีต ที่มีเพียงโรงภาพยนตร์เพียงโรงเดียวก็สามารถประกอบกิจการได้ ขณะที่ในปัจจุบันด้วยสภาพการแข่งขันที่รุนแรง ทำให้ผู้ประกอบการแต่ละรายจะต้องนำเสนอผู้บริโภคในรูปแบบบันเทิงครบวงจร กล่าวคือประกอบไปด้วยโรงภาพยนตร์ในระบบมัลติเพล็กซ์ ที่มีบริการขนม หรือแม้กระทั่งมี

คาราโอเกะ และ โบว์ลิ่ง และลักษณะการแข่งขันก็จะมีการแข่งขันกันตามแต่ละพื้นที่ที่มีโรงภาพยนตร์ของตนตั้งอยู่ และพฤติกรรมต่างๆของผู้ประกอบการแต่ละรายก็จะมีผลโดยตรงต่อผู้ประกอบการรายอื่นในบริเวณเดียวกันอย่างชัดเจน ซึ่งการแข่งขันในลักษณะนี้ผู้บริโภคก็จะได้รับประโยชน์โดยตรง เพราะผู้ประกอบการจะต้องพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอทั้งคุณภาพของโรงภาพยนตร์ ระบบเสียง ความหรูหรา หรือแม้กระทั่งราคาที่น่าสนใจ เพื่อแข่งขันกับคู่แข่งในบริเวณเดียวกัน ซึ่งเดิมผู้ประกอบการก็จะมีการแข่งขันในลักษณะนี้ แต่ต่อมาประมาณกลางปี 2547 การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในธุรกิจโรงภาพยนตร์ก็เกิดขึ้น นั่นคือ เกิดการควบรวมกิจการกันระหว่างบริษัทเมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) และ บริษัทอีจีวี เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด (มหาชน) ผู้ประกอบการอันดับหนึ่ง และสาม ในธุรกิจโรงภาพยนตร์ ผลจากการควบรวมธุรกิจ ทำให้ครองส่วนแบ่งตลาดกว่าร้อยละ 70 มีสินทรัพย์รวมกันกว่า 14,000-15,000 ล้านบาท มีโรงภาพยนตร์รวมกันทั้งหมด 250 โรง ครอบคลุมทุกจุดในกรุงเทพ และหัวเมืองใหญ่ และคาดว่าภายในปี 2548 จะมีโรงภาพยนตร์รวมกันประมาณ 350 โรง ซึ่งการควบรวมกันได้ก่อให้เกิดความกังวลขึ้นว่า ธุรกิจโรงภาพยนตร์ในประเทศไทยจะขยับเข้าใกล้ธุรกิจผูกขาดมากขึ้นทุกที และความกังวลในผลของการควบกิจการในตลาดผู้ขายน้อยรายนี้ ก็เป็นปัญหาสำคัญ ที่มักถูกหยิบยกขึ้นมาถกเถียงบ่อยครั้งท่ามกลางข้อโต้แย้งระหว่างประสิทธิภาพที่บริษัทจะได้รับ กับผลต่อผู้บริโภคที่อาจจะเกิดผลกระทบหากเกิดการควบกิจการ

ทั้งนี้ จากการสำรวจงานที่ศึกษาธุรกรรมควบรวมของธุรกิจต่างๆ ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ก็ได้มุ่งเน้นไปในด้านประสิทธิภาพของธุรกิจเป็นหลัก² ขณะที่การพิจารณาประเด็นผลกระทบต่อผู้บริโภคที่เกิดจากการควบกิจการกลับมีการศึกษาถึงน้อยมาก ทั้งที่ประเด็นดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่เช่นกัน จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้เพื่อจะตอบข้อสงสัยที่ว่า เมื่อเกิดการควบกิจการของบริษัทแต่ละครั้ง โดยเฉพาะในตลาดผู้ขายน้อยราย เช่น ธุรกิจโรงภาพยนตร์ จะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² งานศึกษาที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการควบกิจการจะอธิบายไว้ในส่วนของการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการควบกิจการธุรกิจโรงพยาบาลในประเทศไทย โดยพิจารณาทั้งผลประโยชน์ของผู้ผลิต และผลกระทบต่อผู้บริโภค อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของรัฐบาลในการกำกับดูแลการควบกิจการ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาผลกระทบของการควบกิจการธุรกิจโรงพยาบาลในการศึกษานี้จะเป็นการศึกษาผลกระทบของการควบกิจการกันระหว่างบริษัทเมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) และบริษัทอีจีวี เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นผู้ประกอบกิจการธุรกิจโรงพยาบาลระบบมัลติเพล็กซ์ในประเทศไทย

1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล

การศึกษานี้จะใช้ข้อมูลประกอบการศึกษา ดังนี้

1) **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้น ออกสำรวจผู้บริโภคที่นิยมชมภาพยนต์ ณ โรงพยาบาลฯ ในประเด็นเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกพิจารณาเข้าชมภาพยนต์ในโรงพยาบาลฯของผู้บริโภค และสอบถามถึงการเปลี่ยนแปลงในบริการของโรงพยาบาลฯในเครือบริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ภายหลังจากการควบกิจการ

2) **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)** เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าและรวบรวมจากรายงาน บทความ บทสัมภาษณ์ จากเอกสาร หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร และตำราต่างๆ ทั้งของหน่วยงานรัฐและเอกชน เช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักส่งเสริมการแข่งขันทางการค้า สำนักจัดระบบราคาและปริมาณสินค้า กระทรวงพาณิชย์ บริษัทเมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) บริษัทอีจีวี เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) และบริษัทหลักทรัพย์ เอเซีย พลัส จำกัด (มหาชน)

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

การควบกิจการ (วันรักษ์, 2546 น. 211) หมายถึง การที่บริษัทตั้งแต่ 2 บริษัทขึ้นไป รวมกิจการเข้าด้วยกัน ด้วยความเห็นชอบของทั้งฝ่ายบริหารและผู้ถือหุ้นของทั้งสองฝ่าย โดยผลของการรวมกิจการอาจเกิดเป็นบริษัทใหม่ หรือคงเหลือเป็นบริษัทใดบริษัทหนึ่งเพียงบริษัทเดียวก็ได้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดการแข่งขันระหว่างกัน หรือขยายกำลังการผลิตเพื่อลดต้นทุน

ผลกระทบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 น. 726) หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการกระทำ ซึ่งในการศึกษานี้ก็คือ สิ่งที่เกิดจากการควบกิจการ แบ่งได้เป็น ผลที่เกิดกับผู้ผลิต และผลที่เกิดกับผู้บริโภค

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบถึงผลกระทบของการควบกิจการธุรกิจโรงพยาบาลในประเทศไทย อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของรัฐบาลในการกำกับดูแลการควบกิจการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย